

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

יומא דף עג

יערות דבש ח"א דרוש ד'

וזזהו גזירת נביא חוזרת לשעה, כי אין נבחן מתוכו זמן מוגבל בהחלט, ואיזה זמן מוגבל יותר שאמרו נביאים מקץ ע' שנה אפקוד על גלות בכל, ראה כמה פירושים בחשבונות יש בו, עד שאמרו חז"ל (מגילה יב.) דניאל טעה והוצרך להבין בספרים, אמנם אורים ותומים אין בהם ספק בבחינת הזמן, אפילו אומרים היום או מחר, כדכתיב [שופטים כ. כח] מחר אתן בידך, וכן תמיד הוא לאות לבני ישראל למען ידעו, וזהו תומים שמשלימים דבריהם בהחלט ובירור גמור עד שאין עוד אחריהם ספק. ולכך שאלה הגמרא מ"ט לא ביחנו בימי פלגש בגבעה, דודאי לא כיחשו וסתם עלו למלחמה, כי באמת עצת ה' היה שיעלו כי לבסוף נצחו, וכי אמרו תיכף נצחו, רק יעלו כי יצליחו היינו לבסוף, וכן דרך מלחמה שילחמו פעמים ושלש, ואף שינוסו, בין כך יתמעט חיל האויב ויחלש כחו לרוב המלחמות, וא"כ בפעם האחרונה כבר תש כחו ותם לריק כחו, ולא יוכל להקשות על הקרא. אמנם עכשיו דקאמר הגמ' תומים שמשלימים דבריהם מבלי ליתן ולשייר מקום ספק בתשובתם, וע"כ במה שאמרו עלו, היינו תיכף, כי לולי כן תמיד הספק במקומו אימת ואיזה פעם יהיה סוף, והלעולם יריבו כאויבים בשער, והוצרך הגמרא לשנות כי החסרון היה מפאת שואל שלא כווננו דבריהם וא"ש, והבין:

ודע כי יותר שהיתה מדרגת הנביא, יותר נבררת נבואתו, ולכך ירמיה וסייעתו שהיתה השגתם גדולה, היו משיגים זמן, ולכך אמרו מקץ ע' שנה, אף שהיה בו ספק כנ"ל, מ"מ לא היה ספק עצום, אבל נביאים אחרונים, חגי זכריה מלאכי ודורו, היתה השגתם רחוקה, ולכך כשאמרו מן גאולה העתידה, לא השיגו הקץ כלל, וכן דניאל נאמרו לו

בגמרא דיומא (דף עג.) גזירת נביאים חוזרת, וגזירת אורים ותומים אינה חוזרת, ולכך נקראו תומים, שמשלימים דבריהם, וקאמר הגמ', מ"ט לא ביחנו דבריהם בימי פלגש בגבעה, ומשני שלא שאלו כהוגן ע"ש. ויש להבין מאי שנא דהקשו קושיא זו עכשיו ולא בלי זה, אקרא דצוה הכתוב לשאול במשפט, וע"כ שיאמתו דבריהם, דאל"כ לשואו שואלים, ובמה נפלינו אנו ח"ו מכל העמים אשר על פני האדמה אשר להם תרפים, והכתוב אומר [זכריה י. בן] תרפים שוא ידברו:

אבל הענין כך, דודאי איך יתכן שגזירת נביא חוזרת, הלא נביא שליח מה' ולא איש אל וינחם, אבל כבר אמר בלעם [כמדבר כד. יז] אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, והרצון, כי נבואתם למעלה מעלה, כדכתיב [ירמיהו א. בן] מרחוק ה' נראה, ולמעלה נשגב מזמן, א"כ כשנביא רואה נבואתו חושב שהוא תיכף לפי דמיון קרוב ראיתו, אבל באמת עודנו רחוק בזמן, ואף שמ"מ יאמתו דבריו, אבל לדמיונו חושב הוא קרוב, ובאמת הוא רחוק בזמן. וזהו אמר אראנו — ואני חושב שיהיה תיכף — ולא עתה, אשורנו — ואני חושב הגיע העת ואינו — ולא קרוב. וכן היה ביונה שניבא על נינוה ארבעים יום, כי אמת היו ימים הנקראים שנים, מגזירת ימים תהיה גאולתו, וכן היה, בסוף מ' שנה אחרי נבואתו חלה נבואתו על נינוה בדבר נחום האלקושי, וכמו שבא בספר טוביה המקובל לנוצרים ולא לנו, שבסוף מ' שנים נחרבה נינוה, ואף שאין מקובל לנו לכתבי קודש, מ"מ הוא סיפור מעשה אמת, וכן בכל דברים: